

“Nurinkurinen tasa-arvo on pysäyttänyt saamelaisten oikeuksien kehityksen” – Tervetuloa Lehtolan ja Guttormin erillisselvitysten julkaisutilaisuuteen ke 5.2.

Monet saamelaisten oikeuksiin liittyvät ristiriidat ja konfliktit juontuvat historiallisista jännitteistä ja erilaisten intressien yhteentörmäyksistä paikallisella tasolla. Tämä käy ilmi Saamelaisten totuus- ja sovintokomissiolle laaditusta kahdesta uudesta erillisselvityksestä.

Saamelaiskulttuurin emeritusprofessori **Veli-Pekka Lehtolan** selvitys *“Suomen valtion saamelaispolitiikka itsenäisyyden ajalla komiteamietintöjen valossa”* ja OTT **Juha Guttormin** selvitys *“Saamelaisten oikeudet ja yhdenvertaisuus – miksi saamelaisten aseman vahvistaminen synnytti vastaliikkeen 1990-luvun alussa?”* valottavat Suomen saamelaisten oikeusaseman kehityksen vaiheita lähihistoriassa.

Lehtola analysoi selvityksessään valtion ja saamelaisten suhteita 1900-luvun alusta nykypäivään viiden komiteamietinnön (1905, 1938, 1952, 1973 ja 1990) kautta. Selvitys tarkastelee, miltä pohjalta valtio on kohdannut saamelaiset sekä millaiset ajattelutavat ja roolit ovat määritelleet sitä, miten saamelaisasioista on keskusteltu ja päätetty. Lehtola kiinnittää selvityksessään huomiota myös muun muassa siihen, keitä on pidetty asiantuntijoina ja miten saamelaisten ääni on päässyt kuuluviin eri aikoina.

Guttormin selvitys keskittyy erityisesti 1990-luvun alussa alkaneisiin lainsäädäntöhankkeisiin, joiden tarkoituksena oli vahvistaa saamelaisten oikeusasemaa. Hankkeet kohtasivat voimakasta vastustusta saamelaisalueen valtaväestön keskuudessa. Suurimman vastarinnan kohteeksi joutui saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskeva lakikokonaisuus. Selvitys tarkastelee, miksi saamelaisten oikeuksien vahvistamista vastustettiin ja miten vastustajat ymmärsivät kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen.

Guttormin mukaan kiistat kulttuuri-itsehallintolaeista pysäyttivät 1990-luvun alussa hyvään alkuun päässeeseen saamelaisten oikeusaseman kehityksen, ja sama ilmiö jatkuu edelleen tänä päivänä.

- Vielä nykyisinkin vellovan saamelaisuuden määrittelyä koskevan kiistan juuret ovat itsehallintolakien käsittelyssä 1990-luvun alun eduskunnassa, selvityksessä todetaan.

Myös Lehtola pureutuu selvityksessään niin kutsutun “nurinkurisen tasa-arvon” teemaan.

- Keskustelu saamelaisen alkuperäiskansan oikeuksista synnytti vastaliikkeen, jossa muut paikalliset alkoivat vaatia samoja oikeuksia. Yli 40 vuotta jatkunut konflikti on johtanut saamelaisten oikeuksia koskevan lainsäädännön pysähtymiseen, Lehtola kirjoittaa.

Sámiid duohtavuohhta- ja soabadankomišuvdna

Sámmilij tuotâvuotâ- já sovâdâttâmkomissio

Sá'mmlai tuottvuõtt- da suávdâvuõttkomissio

Saamelaisten totuus- ja sovintokomissio

Tiedote 29.1.2025

Julkaisutilaisuus Sajoksessa Inarissa ja etäyhteyksin ke 5.2. klo 10–15

Lehtolan ja Guttormin erillisselvitysten kaikille avoin julkaisutilaisuus järjestetään **Saamelaiskulttuurikeskus Sajoksessa Inarissa keskiviikkona 5. helmikuuta klo 10–15**. Tilaisuuteen voi osallistua myös [Zoom-etäyhteyden kautta](#). Striimi tallennetaan.

Tilaisuus on suomenkielinen.

Lämpimästi tervetuloa!

Selvitykset julkaistaan Valtioneuvoston verkkosivuilla ke 5.2. klo 8:

- Veli-Pekka Lehtola: **Suomen valtion saamelaispolitiikka itsenäisyyden ajalla komiteamietintöjen valossa**: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-584-9>
- Juha Guttorm: **Saamelaisten oikeudet ja yhdenvertaisuus – miksi saamelaisten aseman vahvistaminen synnytti vastaliikkeen 1990-luvun alussa?**: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-920-5>

Selvitykset ovat osa Saamelaisten totuus- ja sovintokomission erillisselvitysten sarjaa. Komission tehtävänä on selvittää saamelaisten kokemia syrjintää ja assimilaatiota sekä tuoda esiin keinoja sovinnon rakentamiseksi alkuperäiskansa saamelaisten ja Suomen valtion välillä. Tiedot komissiolle valmistelluista selvityksistä löytyvät verkkosivuilta <https://sdtsk.fi/julkaisut/>.